

Nemzeti Társalkodó

HOLOZSVÁRTT

6-ik szám.

PÉNTEKEN,

feb. 9-én

Tartalom: Szív-érdek és közbizalom (vége) Terv a' kisdédóvásnak n. B. Szolnok megyében megalapítására. Holmi.

SZÍV-ÉRDEK ÉS KÖZBIZALOM.

Eredeti beszély.

(Vége)

Patakynak, mielőtt a' helyhez érnének, első gondja volt, átkozottul szétkószált hajzatát illő rendbe hoznia, azért megteve a' körül mindent, mit csak csinosság és hiuság igényelhetének. Endre keblén milly érzelmek vonulhattak át illy lenge vetélytárs mellett, képzelni igen könnyű, kinek lelkülete mindenben az amazétól ellenkezőt képezé. Keblében egy hit támadt: a' véletlen illy hitvány piperőcznek csak nem játszhatik kezébe egy angyalt, mint Vilma. Kedélye különben is érintve lön; nem tartá szükségesnek a' megmentett vőlegény hála nyilatkozataira terjedelmesebben felelni, mellyek virágai közt azonban bizonyos eltanult keresettség adáz kigyója sziszegett.

Két óra nem telt el, 's csakugyan megérkeztek. Hájosy ur lelke előtt, ki bátortalanságánál fogva a' veszélyt mindég kétszeresítve látta, a' halálos következmények gyászos eszméi vonultak el. Hivé hogy leendő ve-

jét a' székely nép, kiről semmi jó véleménynyel nem volt, halálra verhete. Midőn öröme az érkezőket megláthatá, szorgalmason dörögölgeté homlokát a' szerepen, mellyet játszania kellend a' megmentett ellenében. Endre szerénysége nem engedé tanu lenni az atyafiságos viszontlátásnak. Azért a' szekér megállván a' hajlék előtt, elbúcsuzott. Kristóf ur a' tornácban állt már.

Tudtam, vigyorga Patakya elébe, hogy a' tüzről pattant magyar nemes nem enged jogaiából. Kész vért ontani érte. Jól tevő. Al-dozatot kívánnak ősi kiváltságunk megtámadói.

Patakya ezalatt szemtelen hidegvérrel közeledék méltóságos bátyja urához, ki keblére szoritá 's boldog emlékü szokás szerént atyafiságos csókkal fogadá kissé megrongált öccse urát.

— Nagy-e a' szerencsétlenség?

— Semmi, jó bátyám, vagy legalább igen kevés... Örvendek ha frissen tisztelhetem.

— Nem különben magam is.. De mint látszik, az út nagyon megrongálta, tessék lenyugodni kissé... Fáni, ágyat az öcsémnek!

Patakya e' névre felvidult. Szemei az ajtóra tapadtak, mellyen a' pajkos szobaleány előttünt. És meg kelle vallnia magának, hogy illy szép szobaleányt eddig ugyancsak nem láthata. Fáni egy epedő pillantatot vetve a' ronesolt urfira, melyben azonban feltűnő volt

bizonyos kedvtelés, látva és győzelmeskedve sietett a' a' felsőbb parancsot teljesíteni. Vilma mellékosztályba vonult, nem ohajtva körében lenni a' vőlegénynek, ki első föllépése alkalmával is semmi gyöngédséget el nem árula.

— Nős mi hir a' megyében? kérdé Kristóf ur.

— Minden csak jó — felelt az ifju — Kerületi főbiránk derekasan megvendégelé a' nemességét. Hajdaniak vért tudának ontani, mi bor körül sem szégyenelhetjük meg magunkat. Szép volt látni a' jeles ital mellett mint olvadt össze lelke az atyafiaknak. Jól valánk utasítva. Hiába volt aztán minden szónoklat, melly szép szavak közt akará az igát nyakunkra enyelegni. A' tagosítást semmiként nem tudák megkedveltetni velünk. Volt ám a' mi részünkről is tág tüdejü, kinek lelkes szava előlt minden más hangot a' teremben. Már hajolni kezdett a' kis lelkü nép 's neki köszönhetjük hogy nem ivá be jogait a' nemesség. Dicsérni magam nem akarom, de becsületekre, nem kis buzgalmat fejték ki az ügy körül... Pataký helybenhagyásra számított, azért kissé megszűnt. Hájosy, ki tátott szájjal hallgatá eddig, közgyűlési pathossal tört ki:

— Helyes helyes! Éljen!! Csak beteljesült mit néhai barátom uramnak mondek. Lajos öcsémhöl egy teli száju honfi válandik.

— Követünket—folytatá—Pataký, ki a' nemest útkészítésre akara szoritani—mint illik — visszahívók. Helyébe az új választás meg is történt.

— Ugyan, és ki lett követté?

— Lo-o-m... Bizony tisztán nem emlékszem.. Bizonyos dolgaim nem engedék jelen lenni.. szólt ujját felmervéült homlokredőire nyugtatva, mint ki valamit emlékébe akar idézni, 's semmi helyett, éppen annyi fontosságú keveset tud mondani.

A' megye dolgairól mig így folyt a' párbeszéd, a' csinos Fáni addig parancsot teljesítve az ajtóban állott.

— Könyörgöm nagysádat: a' nyughely kész...

— Ha ugyancsak fájdalmat érez: jó leend ki nyugonni magát, tanácslá a' házi ur. Pataký újból, és újból felmérgeté jártos szemmértékével a' szobaleány szépségét, 's ha csontjában fájdalmat nem éreze is, a' Fáni arczulatában volt valami meghívó, mellynek hatalmára a' szives házi ur kegyét megvetni lehetlen-

nek érezé. Azért tántorgó léptekkel indult az ajtófelé.

— Segits Fáni, segits nagyságának! parancsolá Kristóf ur, ki a' hevenyészett remegő lépteket, az előzmények előtte titkolni akart veszedelmes következményének hívé. De az ifju keze örömtől remegett, midőn azt a' szobaleányi forró ujjacskák közt érezé. A' kézszorítás is mellyet ösztönszerűleg rögtönze, pillanat műve volt, 's oh boldogság!! viszonzva érezé, a' világon legszebb szobaleányok egyikétől. Midőn a' háló osztályba léptek, annyira lekötelezve érezé magát Pataký a' szobaleányi gyöngéd ápolásért, hogy feledve méltóságosságát, nem jutva eszébe az avatlan szemek által történhető szemlézés is, méltányosnak hitte háláját egy forró csókban kiönteni.

— Proficiat! he he he! neveté be Kristóf ur, ki a' gyanupörrel élve az ajtóig kíséré szá. nandó betegét. Fáni fülig pirült, 's kifejtözve a' rögtön gyógyult uracs hevenyésző karjai közül elszaladt.

— Ah szivtelen!.. nyögé utána Pataký leverő szégyenében.

— Mi lelte öcsém uram, mi lelte? kérdé Kristóf ur, kinek alkamasint nem leheté inyére az illy gazdálkodás.

— Jaj jaj, fejem szörnyen fáj!

— De hiszen, szikrát sem csodálom.. kissé hirtelen veszi a' dolgot.. Magam is illy tüzről pattant legényke voltam.. mit sem tesz. Vilma megorvosolja majd beteg fejét.. He he he! No csendes nyugodalmat!.. 's az ajtót behuzta, biztosítani akarva vőlegényünket az illy főfájdalmas következményü jelene-
tektől.

III.

A' bucsuzó nap még egyszer visszamosolygott Homoród bérceire, 's vidor arcczal mint boldog ara simult ágya felé. Végsugárai nyugot ormait aranyozák meg, 's szendergő fenyőön ömölt el a' fenyves magányán. A' bérceken madárdal altatá a' nyugotra szálló napot. Még mindenütt élénkség volt, csak a' ma érkezett vőlegény adá magát az álmokarjai közé, egész napot kitartó hőssiséggel mentve meg az idvezítő álomnak.

Fáni tudatá Vilmával, hogy mennyire haladhatott Patakýnál a' sziv ügyében. A' hölgy arczán titkos örömsúgar jelent meg, 's nem szűnt atyja körül a' könnyü kedély mulattató vidorságával enyelegni. Kristóf mindezeket

csak a valódi öröm őszinte kifejezésének véve maga is nagy kedvre gerjedett. Azonban a' vőlegény boldog álmát megzavarni mindenképpen tilos volt. Maga a' házi ur félhangon enyeltgett vidor leányával, 's lábujhegyen sétált a' szobán át, hogy ne háborítsa szenderét az ifjunak, kiből neki kedve telt. A' tűz, mellyel a' megyei dolgokat előadta, a' teljes kifejezésű szók, mellyekkel előadását fűszerezé, neki mind izlése szeréntiek voltak. A' szobaleányi kalandocskából is, az eszmék rokonságánál fogva, Vilma iránti lángolandó szerelmére bölcs volt következtetni.

Miket atya és leány — gyaníthatólag — a' vőlegényről elsusogának, figyelmünket elkerülik. Annyi bizonyos hogy az apa legmagasb reményeket táplált leánya boldogsága iránt. Vilma is osztozni látszott e' remények idvében, mert játszi tervének csaknem bizonyos sikerét hitte.

Igy telt el a' nap, 's mint mondók már alkonyulni is kezdett, midőn egy idegen lépett be minden alázatos bejelentés nélkül.

Öltözetének megannyi gyárokban készült darabjaiból 's feszes magaviseletéből, Thalia számüzött hivére okulhatni. Hosszan lehervadt hajfürtei, barátságosan simulának színéhez hűtlen kabátgallérára, melly védfalként büszkén magaslott, szélvitorlaszerű nyaka körül, mint ha mondaná: Rajtam az idő nem diadalmaszkodhatik.“

Minekutána szürke szeméit, mint ölyv a' galambokon, a' szoba személyzetén körüljártata, szinpadi bátorsággal szavalá:

—Hogy bátran, mint ló az istállóba, merészletem bebaktatni, teljesen engedelmet kérni van szereucsém. Én Pataky Lajos urat keresném...

Kristóf ur hátra konnyasztott fővel, meredt tekintettel — mint illet — hallgatá végig a' mondottakat.

—Gondolom: valami sürgős! dolog nem leend, szólt, végig jártatva szeméit a' kopott öltönyöken. Azért várakozni kell mig felébred.

—Sőt igenis sürgős — állítá az idegen.

—Ha szabad tudni?

—Bizonyos pénz....

—Ugy már csakugyan sürgős. Tessék a' mellékosztályba sétálni.

Idegenünk e' hangot inkább látszék érteni, mert bizonyos fonák pietással indult az ajtó felé, melly a' házi ur által kimtatva

volt. Kristóf ur keblét ugyancsak meglepte a' kíváncsiság a' talányos idegen titkát kilesni, azért lassu léptekkel huzódott az ajtó felé, és megvonta magát, nagyságos füleit egy hasadékra tapasztva.

—Ah kísértet! ide is eljutál? Rebecé elébe a' felzaklatott Pataky.

—Oh kérem — szólt az idegen —Eltünik ön, mint hó a' rétekről tavasszal —és ha az ártatlan hölgyet boldogtalanságában elhagyá, büntudata sem üldözi... vegye kérem e' levelet.

—Vidd pokolba rokonidhoz!

—Egyedül önnek van czimerezve.. Vegye el, különben... 's oldalzsebéhez kapott.

—Add ide barátom, oh istenem! Csak menj nyugodni..

—Vigyázzon ön! Életeszomoru játékából balsorsa nekem is osztta egy szerepet. Én hőst fogok játszani. Nálam pisztoly is van. Érti ön? 'S itt — minekutána hideg kegyetlen tekintet vetett volna üldözöttjére, megfordult, 's méltóságos tartással lépett ki az ajtón. Kristóf urnak alig volt ideje kémi helyzetéből elugorni, hogy a' leselkedésen ne kapassék. Az idegen egy székre egész othoniassággal települt. Hájosy időt engedett szeretett öccse urának elébb levelét elolvasnia, aztán rögtön a' vallatáshoz kezdendő. Az ajtót feltárva, betegünk már átolvasá levelét, és szörnyü tervekbe merültnék lenni látszék, midőn Kristóf ur zöreje felveré gondolataiból.

—Ugyan édes uram öcsém! mi rosz hirt hozhata a' levél, hogy annyira felindult? kérdé az öreg igen jártas tapintattal szöve meg a' hálót, mellyben kegyenczét megfogandó vala.

—Tisztartomtól van, felelt Pataky hetykén, nem gondolva, hogy az idegen minden szavát ellesheti. Mindég csak a' sok kiadás! A' bosszuság megöl...

—És hó, rét, tavasz, ártatlan hölgy boldogtalansága mit tesznek ha merem kérdeni?

Pataky arczán isszonyu remegés festekezett. Sajátja volt jelenlétét legkétségesebb perczekben is el nem veszteni, azért szemtelen bátorsággal kezdé meg önvédelmét.

—Mult tavasz on — szólt neveltséges hiusággal — a' hó viz rétre gyűlve kiáradott, 's egy ártatlan nőnek termésbeli reményeit magával sodrá. Boldogtalanságáért tisztartóm által kárpótlást adatni rendeltem. A' szerencsétlen nő háláját hozá meg e' cselé-

dem.. Az idegen hosszúra vont szemöldökkel hallgatá végig.

—Több mint emberi kegyelem! töre ki bámulatában Hájosy—csak aztán ezért nem kell vala indulatba jönnie, pisztoly 's isten tudja még mit emlitnie, mert lássa az illyesek rontják meg a' vért...

—Oh bátyám, egyéb az, mi felzaklatott engem.. Jótéteményt ha tevék, felemlíteni nem szokásom.. Három hét alatt, 2000 forintnyi kiadás! ez az, mi véretem sebesb forgásba hozza.

—Biz az roppant sok!! állítá Kristóf ur, hatalmas biczentvén fejével erősségül. kísérve szavait, 's rögtön uj hit ébredt lelkében, nemes szívü öccse ura iránt.

—Hazugság! kiáltá az idegen, megállva Pataky ágya mellett, 's állítását rögtön akará támogatni.

—Istenért! — esde Pataky halkán — ne tégy semmivé!..

—Az tudnillik —egészíté ki szavait a' szinpad hőse,—hogya a' 2000 forint elköltve volna... Ép azért vagyok itt... Azaz válaszáért várok.. Tétováján némi tartózkodás volt feltünő.

—Az megleend barátom—szólt Pataky, csak töltsd itt már az éjet. Majd aztán holnap..

—Öcsém uram,—kezdé Hájosy, ki az egész jelenetből magának kimagyarázni mitsem tudá.—Igen kimélve bánik cselédével. Hej! menj amoda ki. Majd rendelést teszek kevés ételről.

—Uram, szólt az idegen komoly önérzettel. Én a' kolozsvári színész társaság czédulahordozója vagyok. 'S büszkén kilépett.

—Jaj fejem! nyögé Pataky.

—Mi lelte megint?

—Nagy változásom történt...

—Czédulahordozó és tisztartói levél... Olly dolgok, mik csakugyan szülhetnek változást.. csak nyugodja ki magát.

Az ajtót újból behuzta.

Várjunk kissé, míg a' holdvilág felderül, 's az illetők elalszanak, 's hogy tanui lehessünk az éj eseményeinek, mint az öreg Hájosy álljunk lest mi is, tán el nem árultatunk.

A' hold, mint alvajáró hölgy, csába pongolájában leng a' csillagos ég kupján. Hájosy hajléka körül áll Pataky szekere, körülötte lovai szénásztak. A' szekérben hangos hortyogás bizonyítja hogy hű ápolójok is morpheus karjába sülyedt, mint sokan a' hajlék emberei közül.

A' tornácban pár gyanus alak jelent meg. Utilag öltözve nő és férfi. Ez vigyázó léptekkel közeledik most a' szekérhez, 's furcsa tekintetet lopva a' benne alvóra

—Héj! István héj! susogá lassan, 's öklével ébredésre jelt ad.

—Mi baj?.. hallszott vontatva egy álmos hang.

—Fogd be a' lovakat! parancsoltaték.

Mig a' férfi a' tornácba ért, a' szekérből borzas fő üté fel magát. Izmos tenyerével erőlködve kiriasztani álmisságát szeméből.

Mig a' kocsis parancsot teljesíteni hanyagúl mozdult, addig a' tornácban párbeszéd folyt. Halljuk!

—Gondolja meg, szólt a' férfi, boldoggá teszem. Nőm leend kit egyedül fogok szerethetni. 'S kinek egyedül teljesítendem ellesett o-hajtásait...

—Nagysád csak ámitja a' szegény leányt méz szavaival. — Ez női hang volt.

Ne terheljen illy nemtelen gyanuval.. Tánvéli becsületesemet koczkatatnám, ha nem szeretném, mint tavasz a' virágot. Túl viszem Hargita bércein. Ott birtokom, 's istenen kívül kisésem parancsoland nekünk.. Ez férfi hangja volt.

—Ha család szavai volnának... isten bosszulja meg önt.... rebege a' nőhang.

—Hogy nem csaló szavai, arra eskü....

Éjzene kezdé itt megcsendülni, küzdve a' völgyi patak jajgatag csörgésével, 's diadalal ömlengett Vilma ablaka alatt.

—Villám, és fergeteg! ezekre is most ért a' bolondság.. Valakit legszebb álmaiban reményeinek megzavarni... tört ki a' férfi boszujában, 's mozdulatain bátortalan remegés nyomult ki.

—Legyen nyugott. Ám hiszek, 's ha csalni fog, bosszulva leend.

—Ah végnélkül boldoggá tevé!... nyögé a' szerelmes bajnok végtelen gyönyörében, és át akará karolni hölgyét, de ez visszataszítá.

Többé nem valának a' tornácban láthatók.

Mint tiszta érzelem hangjai, vagy mint csalogánydal zöldelő virány tömkelegében, vagy mint zokogó gerle panasza, hangzott az éjzene Vilma ablakánál. A' hold arcza a' festői jelenetre bámult, 's sápadtság lepte el a' bérceket.. De a' homoródi völgyből egy szekér döcögött az út kövezetén, remegő part mint tiltott dugárut, hordva rejtélyes ölében.

A' zenélő nevét könnyü eltalálni.
A' szökenényekét megmondom én:
Hosszu- és Kurtapatakfalvy Pataky La-
jos. és Fáni szobaleány.

IV.

Senkire, egész homoródi kis világban, olly öröm rég nem derült, mint Vilmára. Mig a' szinpadi kalandor indulatának egész kitörésével szidalmazta a' hitvány divaturacsot, ki hitelezői elől megszökik, addig Vilma, szerencsés utjáért, őszinte imákat bocsátott az egek urához. Kristóf ur a' reggeli álom idves befolyását késő percekben szokta élvezni, azért az éjjeli események csak későre juthatának tudására.

Mit ő érze, leírni nem lehet. Hüisága, őlseinek minden dicsősége sértve leve egy kalandor által, ki képes volt uri hajlandóságát néhány órai időre megnyerni, és kizárólag bírhatni is. Bár milly fontos erősségeket kísértett felhozni kedvence mellett, tettét szépiteni egyként sem tudá. Hogy tehát házat a' szégyentől, mellyet kinézett vőlegény szobaleányávali elszökése, bizonyosan vonhatand maga után, 's egyetlen leányának hirnevét a' pletykaság metsző elménczségeitől megóvhasssa, czélszerű módokról kellett gondolkoznia. Férjhezadás lehetett minden, mit a' dolgok illy kényes állásában, leánya ügyében határozhatta. De honnan hirtelen elérántani olly vőlegényt, ki kevesebb gyalázzal legyen képes megérdemelhetni leánya méltóságos kezét. Lombay Endre tünt neki mindég elő, ki a' leánykerők közt most minden esetre legközelebb állott. De esküjét adá arra, hogy leánya kezét csak gazdag és jó honfi bírhatandja, azért a' következtelenség vétkétől megóvatni újból jó istenéhez folyamodott, hogy méltatlan szolgájának agyát világítná fel a' teendőkre nézve, és megszomorított hivat a' tervek legczélszerűbbikével vigasztalná meg.

Midőn illy aggalmakkal küzdene, most érkezett hirlapjait bontá fel, hogy a' nagyvilág eseményei közt némi szóródást eszközöljen lelánczolt gondolatainak. Lombay Endre egész alázattal, mint illy alkalmokkal szokás, lépett be.

— Alázatos szolgája! idvezlé lehető szerénységgel.

— Alásszolgája! ütődék meg a' házi ur a' váratlan megjelenésen. Tessék helyet foglalni.

— Méltóságodnak korán feltetszett ma kelni? kérdé leülés közben Lombay.

— Csak mint rendesen szoktam... Nős mivel szolgálhatok?... Azonban a' hirlapokat le nem tevő kezeiből, mintegy jelenteni akarva, hogy vendége több figyelmet nem igényelhet.

— Komoly dologban jövék méltóságod uri színe elébe...

Kristóf urnak az előzmény nem tetszett, azért rögtön át akará vinni a' beszéd folyamát.

— Ugyan volt-e a' megye gyűlésen? kérdé rókai tapintattal.

— Szolgálatjára! felele Endre, 's arczán némi pir ömle szét. Mint mondam komoly dolog hozza méltóságodhoz...

— Nos ugyan tudja-e kit választának követté? szakasztá újból félbe Hájosy, az ifju komoly dolga iránt semmi figyelmet nem mutatva.

— Igen is! felelé sokkal ingerültebb hangon, mint előbb. Mivel körülményeim ugy kívánják...
— Csak röviden, kérem! Itt zseborájára mereszté különben sem picziny szemeit. Fürdéssem ideje közeleg..... De ugyan az új követ nevét?...

— A' hirlap közlendi! szolt önérzettel Lombay, 's ha szólanda még, Hájosy által újból megzavartatik.

— Ugyan jó! kezdé Kristóf ur—éppen itt van. Olvasom:

„..... Visszahivott követünk helyett, szózat-többséggel megválasztatott Lo-om-ba-y E-en-dre.... Csodálat! némi öröm, meglepetés zagyva jeleneteit, mellyek Kristóf urnak terjedelmes arczulatán kinyomódtak, egy két szóval voltaképp leírni lehetetlen. Kehlét azonban remény és kétség lepte meg, azért más hangot kezdé adni társalgásának.

— Ugyan uram öcsém ismeri az új követet? De kérem tessék pipára gyujani! Tán éppen rokona?

Lombay felállt.

— Mivel körülményeim ugy kívánják: hogy ez előttem feledhetetlen tájtól elkeljen valnom, egész komolysággal jövék méltóságod uri házatól bucsumat venni, hol annyi bájperceim rebbenének el az élvezés könnyü szárnyain. Hon ügye hívó el, 's menetelem buját csak az tudja mérsékelni, hogy csekélységemben központosult a' nemes megye bizalma.... Azért...

— Hogyan? 's valójában ön volna az új követ?—A' hirlapokat itt eldobá kezéből 's ká-

ros székéről egész tisztelettel állt fel. Őcsém uram magos jövőjéről mindég szép reménnyel voltam, 's hogy hitem illy örömmel jutalmaz, csak örvendezni tudok....

— E' figyelem, bár indokát nem ismerem, boldogit.

— Ugy van. Higyje el becsületesemre! Azért én az egész megye érdekében felhivom uram őcsémet, hogy szemei előtt tartván mindég a' fejedelem és hon javát, soha ismeretlen, idegen, 's csak a' korcs magyarok által pártolt véleményekre szózatát ne adja...

— Méltóságos ur, ide jöveletemnek más komoly oldala is van... kezdé hirtelen az ifju, midőn Kristóf ur szavaiból kifogyva ujjakat látszék keresni, mellyek tanusítsák Lombay előtt nagyságos honérmét.

— Csak bátran, minden szemérem nélkül. Nem vagyok én ép olly rossz szívű, mint tán egy előre gyaníthatnák. Szóljon uram őcsém, mivel szolgálhatok?

— 'S méltóságod nem tréfál? kérdé derűlten az ifju.

— Én, egy nemes megye érdemes követjével, tréfálni? Mivel szolgálhatok, tiszta akaratom vegye reá...

— Leánya kezét kérem...

— Kezét?! Hm hm! No az kissé más!... Azonban, mivel szavamat adám, ám hallgassuk ki őt is... Vilma! Vilmácskám!! kiáltá vidoran.

— Parancsoljon édes atyám! szólt az előlebegő Vilma, ki atyja parancsára szinte számított.

Hájós vigyorgó arczatának ünnepi komolyságot akarva kölcsönözni, a' nevetségig torzítá. És szóla:

— Itt, nemes megyénk t. cz. követe, méltóságos...

— Tekintetes.. igazítá ki Lombay.

— Az mindegy... No tehát: Tekintetes Lombay Endre ur, egész ünnepélylyel kíváná kijelenteni, mikép az élet terheinek megosztására, hitestársul ohajtana... Mire is kellő egyezségedet ezennel ki is kéri...

— Atyám! Endre! Valóság-e ez? kérdé istenült örömeben.

— Ugyan leányom, mikor tudék játszani illy fontos kérdéssel?

— Megfoghatlan!

— Nyilatkozatodat várjuk!

Vilma a' dolgok kedvező állását látva, atyja akaratáról biztosítva volt, azért az atyai

hiuságnak is töményt akarva nyujtani, ekként nyilatkozott:

— Mivel mindég dolgaim elintézésében jó atyám bölcs belátásán megnyugodni szoktam; ugy most is leányi engedelmességgel kegyes akaratára bizom boldogságomat...

— Angyali mintája a' gyermekeknek!! szóla Kristóf ur, én csak ohajtani tudom, mikép honunk e' derék egyéne által boldog légy...

Vilma angyali szeméremmel nyujtá jobbát az ifjunak, ki boldogságának gyönyörzetében hő csókkal idvezlé a' patyolat kezecskét.

— Esküvém rá—szólt Kristóf ur egész fontos-sággal — hogy leányom kezét csak gazdag, és jó hazafi birandja. Hogy t. cz. uram őcsém méltó lön egy egész értelmes megye közbizalmára, tanusítja az hogy szive helyén van, azaz: jó honfi. Kit pedig egy tekintetes megye ruház fel közbizalmával, véleményem szerént gazdagabb — mint hirtelen felszámítani nem tudom, mennyivel bírna. Azért a' megye bizalmában gazdag és jó honfi, ezután t. cz. fiam uram legyen boldog leányom körében, és általa. Áldásom rajtatok!! Ammen! fejezé be, minekutána kegyes fohászkodás után a' sz. kereszt jelét magára veté.

Másnap az egész kis család Kolozsvárra utazott.

* * *

Azonban minekelőtte elmentek volna, még beteg szökevényünk vánkosa alól kezemhez került a' rejtélyes levél, mit czédulahordozó hozott. Ifjaink boldogságát eddig zavarni nem akarva, most némi világításul a' történetekre nyájás olvasóm kezébe adom. Im!

Czime: A' hütlen Pataky Lajosnak. Patakfalván.

Tartalma: — Kedves hütlen! Te távozol, hogy ne lásd kinaimat. Hogy ne lásd milly nyugton üritem a' keserű kelyhet mellyet te nyujtál. Minden perczen hozzád lebeg ohajtásom, és kísérni fog ha tán áttörnéd a' föld durva rétegeit. Hová lön esküszózatod? Ha van kebledben szánalom — térj meg. Ha nincs — menj! Én nyugottan halok meg..... Itt könnyűk szennyei maradának... A' diszárusnak küld meg 2000 forintját, különben három hét alatt vagyunkam felett fogpergeni a' kótyaló dób. Luczia, színész nő.

És e' levél a' pajkos Fáni által jöve ke-

zemhez, ki vőlegényétől az első állomáson visszatért. Patakyt epedő viseletével hinárba keríté, ki általa csalatva, a' czédulahordozótól pedig üzetvé, látá jónak odább állani. A' sikerült terv, sok vig perczekre nyujta alkalmat Vilmának. Fánit is férjhez adák egy szegény, de becsületes nemes legényhez, kinek később Lombay egy grófnál tisztartói alkalmazást eszközölt.

Az új követ a' börtönrendszerről tapasztalati ismeretet akarván magának szerezni, Kolozsvárt a' város fogházába ment. A' rabok közt egykori vágytársára esmert — kit mint hamis játékost, 's fizetni nem képes hitelezőt fogtak be — mivel megyei jószágait elpazarolva, ott rajta mitsem követelhetének.

'S ha szép olvasónóm az utolsó hongyülés egyik derekabb követjét ismerni ohajtná, ajánlom egyik derék vállalkozónk festeményeit, ki a' hongyülés tagjait egyig hiven lerajzoló. Melly férfias nemes arcz követeink közül leginkább fog tetszeni, mert természetesen az izlés sokféle, vélje: Lombay Endrének.

Hájosy Kristóf vallásos elöítéléteiből keveset gyalult vejéveli társalgása; de a' tagosztály iránt előbb keresztényi türelemmel viseltetik, utóbb beleegyezett; végre pedig hányosszónoka lön, csak fájdalom! kissé későn.

Mártonfi Ignác.

T E R V

A' kisededóvásnak

N. B. Szolnok megyében megalapítására.

1844 jan. 23.

Tekintetes Megye Rendei!

A' t. Rdek m. e. october 16kán tartott közgyűlésekben méltóztattak minket, a' népnevelés megalapítása 's terjesztése iránt vélemény dolgozás végett biztosokul kinevezni, útmutatásúl utalván minket ő felségének 1824ben 2250 udvari szám alatt költ, 's megyénkkel ^{723⁵/₁₈₄₀} főkormányshéki szám alatt közölt, elemi iskolákat tárgyzó k. rendeletére, közölvén egyszersmind ns. Tolna megye 1843ban böjtmás hava 28kán tartott közgyűlésének, a' kisededóvás pártolására meggyénket felszólító leveléhez csatolt, tolnai kisededóvo-tanítókat képző intézet igazgatójának,

Varga István urnak illy czimü könyvét „Terv a' kisededóvo-intézetek terjesztése iránt a' két magyar hazában.“

Biztosságunk mind ama k. rendelet, mind ezen könyv tartalmát figyelemmel átolvasván, saját viszonyainkat is fontolóra vevén, először is azon főkérdést látta eldöntendőnek: hogy népünknek a' legalsóbb fokig elhanyagolt műveltségi (vagy is inkább műveletlenségi) súlyedésén vajjon elemi iskolák vagy kisededóvás által lehetne-e fogonosabban segitni? Összehasonlitván mind az elemi iskolát, mind a' kisededóvo intézetek népnevelésre befolyó hatásukat 's megfontolván azon ránk nézve fölötte fontos körülményt, miszerint gyermekeink 6—7 éves koroknál elébb az elemi iskolákat sükerrel nem használhatják, azon életkorukig tehát gyakran egészen elhagyatott állapotban tengnek 's ezen két éves korától hatig tartó elfoglaltság nélküli henyeségökben hintetik el köztök a' legtöbb rosznak magva; holott czélszerű kisededóvás által nemcsak természeti ártatlanságukban óvatnak meg, de egyszersmind szellemi kifejtést is nyernek annyit, hogy ha móduk 's alkalmuk nem lenne is a' kisededóvodákból további idomulásuk végett elemi iskolákba átlépni, még is már némi esméretre eljutottak, 's állitni merjük, hogy sokkal többre 's mindenek felett helyesebbre, mint mennyit és milyent jelenleg elemi tanodáinkban szerezhhetnek.

E' végett biztosságunk figyelmét főleg a' kisededóvás megalapítása foglalta el, melly iránt tisztelettel teljes véleményünk ezekben foglaltatik:

A' kisededóvás, mint népnevelés alapja, országos ügy. Ezt tehát hogy kívánt sükert érhessen, országos pártfogás alá kell venni, mert e' nélkül magányosoknak bár mennyire feszített igyekezetök 's áldozatuk után is csekély eredmény várható; egyesek szük hatásköre, e' roppant nemzeti hiány pótlására, képes nem lehetvén. Egyébiránt is a' kisededóvásnak, mint a' népnevelés elemi ágának, úgy kell szellemileg is elintéztetni, hogy a' közállomány czéljának megfeleljen.

E' végett a' jelenleg működő országos választmány illető osztályát föl kell megyeileg szólítani olly terv készítésére, miszerint a' kisededóvás hazánkban lehető legszélesb kiterjedésben 's nemzeti czélnek is megfelelőleg megalapitathassék. 'S annak bizonyosságúl hogy me-

gyénk erre legnagyobb készséggel kíván segédkezet nyújtani, a' jövő országgyűlésre követéinek adja utasításul, miszerint kövesse nek el mindent törvény által kimondani: „hogya' kisededóvást, mint népnevelési ügyet, az ország a' maga pártolása alá veszi 's ennek megalapítására rendeli, hogy minden teljeskoru egyén, polgári állás különbsége nélkül, fizessen évenként, az év első napján, a' helység kisededóvási pénztárába bizonyos összeget (például 10 vagy 20 ezüst krajczárt) mit ha elmulasztana, az rajta (e' végett állandó) törvény által is vétessék fel, ellenszegülése által okozandó minden költségekkel együtt.“

A' czél foganatosb elérése végett, nevezzen ki az országgyűlés egy 20—30 tagból álló országos kisededóvási választmányt, melly a' kisededóvas ügyét azon elv szerint fogván fel, mint azt Varga István ur, említett czimű könyvében tervezi 's tárgyalja, kövessen el minden illő módot annak honunkbani megalapítására 's terjesztésére. Ezen országos választmánynak rendelkezése alá adatnék a' kisededóvasra begyűlendő minden pénz, mellynek kezeléséről az országgyűlésnek felelős számolást tartozzék benyújtani. Lépését pedig legelőbb is egy országos példány kisededóvá 's hozzá kapcsolt kisededóvókat képző intézetnek Kolozsvárrt leendő fölállításával kezdje meg (éppen ugy, mint azt az említett könyv Magyarországgra nézve tervezi). Ez országos választmány felügyelete alá rendeltetnének az országbeli minden már létező 's létesítendő kisededóvó 's általa állittatnának a' törvényhatóságokban, ezek hozzájárultával, időnként több több kisededóvó; mellyeknek a' törvényhatóságok által nevezendő közvetlen felügyelői köteleztetének, a' törvényhatóság útján, minden év végén kellő jelentést tenni örökösök alá rendelt óvódaírókról.

De addig is, mig ezen fontos ügyben, országos intézkedés történhetnék, biztosságunk teljes meggyőződéssel hiszi a' t. Rdek közöhatását fejezhetni ki e' szerény előlegezéssel: „miszerint nemes Belső-Szolnok megye ren-

„dei elhatározzák önkeblökben a' kisededóvas ügyét, ezen már nélkülözhetlenné vált nemzetí szükségéit, felfogni, 's ha bár e' nagyszürü czélt rögtön nem közelíthetik is, de sietnek bármí keskeny ösvényt törni a' tán nem sokára szélesben megnyitandó országos pályának.“

E' végett legelsőben is szükségesnek véljük egy 12 tagból álló megyei állandó kisededóvas; bizottmányt nevezni ki, melly a' kisededóvas ügyét azon szellemben fogván fel, mellyben azt Varga István ur fen idézett könyvében fejtegette, minden czélszerű lépést kövessen el a' kisededóvas megyénkbeni megalapítására. Ezen bizottmányt lenne fő- és al-elnöke, jegyzője 's pénztárnoka, kik évenként megújítatnak, vagy ha a' közbizalmat megnyerendik, meghagyathatnak. A' főelnök, 's ennek gátoltatásában az alelnök minden megyei közgyűlés előtt néhány nappal öszvehivná a' bizottmányt tanácskozás 's értesülés végett. A' megyében keletkező kisededóvó 's ennek felügyelése alatt létesítetnének, ezekre általán ő ügyelne gyakori bennök megjelenése által, de különösen is egy-két tagját megbizná egyes óvódaíró felügyelésére. Ezen külön felügyelőktől 's a' kisededóvóktól, ha kivántatik mindenik bizottmányi gyűlésre, de az évi utósóra multhatatlanul jelentést kér az óvóda állása 's évi hatása felől. A' szükséges pénzkadásokat a' bizottmány intézi, minden pénzutasványokat egyik elnök 's a' jegyző irván alá, melly nélkül azok érvénynyel nem bírnának. A' pénztárnok kötelezi magát jótállani a' keze alá adott pénzről 's kiadásait csak elnöki 's jegyzői aláíráttal ellátott utalványra teszi; az évi utósó megyei közgyűlés előtti bizottmányi gyűlésnek beadja az egész évi számadást, mellynek megvizsgálására megyei biztosság neveztetik ki, 's ha általa helyesnek 's hiánytalannak találtatik, a' megye azon évi számolás alól felmenti.

(Folytatása következik.)

Cochinchinában ha valaki azt mondja: Doji (éhezem) úgy futnak az emberek, mintha éppen égés lenne, hogy neki enni adjanak. Nálunk mondhatja a' szegény hogy éhezik, mert az csak annyit segít rajta, mintha azt mondaná: Doji.

Lichtenberg.